

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD

Slutrapport

Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd
till adopterade och adoptivföräldrar

Regeringsuppdrag S2021/08111 (delvis)
December 2024

Innehåll

Sammanfattning	3	Nya teman och akutstöd	9
Beskrivning av uppdraget	4	Utmaningar med gruppsamtal	9
Adoptionsspecifikt stöd	4	Samtalsstöd till adopterade	10
Bakgrund och utgångsläge	5	Samtalsstöd till adoptivföräldrar	11
Genomförande	6	Jämställdhetsanalys	12
Målgrupp och avgränsningar	6	Antal timmar samtalsstöd	13
Upphandling av leverantör	6	Sammanfattande slutsatser	14
Kommunikationsinsatser	6	Samtalsstödet tillgodoser ett behov	14
Samtalsstödet form och innehåll	7	Behov av långsiktighet och kontinuitet i stödformen	14
Vanliga orsaker till stödbehov	8	Behov av utökat stöd vid psykisk ohälsa	14
Uppföljning	8	Fortsatt arbete och MFoF:s roll	15
Leverantörens reflektioner	8		

Sammanfattning

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har under 2024 haft i uppdrag att tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Samtalsstödet har omfattat både nationellt och internationellt adopterade från 15 år. Uppdraget är en fortsättning på myndighetens tidigare uppdrag att under 2020 - 2021 tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och under 2022 - 2023 även till adoptivföräldrar. Efter upphandling har samtalsstödet erbjudits via Apoteksgårdens Kognitiva Center AB. Samtalsstödet har bestått av individuella psykoterapeutiska stödsamtal samt gruppsamtal som utförts av legitimerade psykoterapeuter och legitimerad psykolog. Stödet har till största del erbjudits digitalt men det har också varit möjligt med fysiska möten. Samtalsstödet har varit kostnadsfritt för den enskilde.

Under perioden 1 januari 2024 till och med 31 oktober 2024 har 173 adopterade tagit del av samtalsstödet. En majoritet är kvinnor (80 procent). 77 adoptivföräldrar har tagit del av stödet och även bland dessa är andelen kvinnor högre (65 procent). Under perioden har det genomförts tre samtalsgrupper för adopterade och en för adoptivföräldrar. Bland de som fått stöd finns en geografisk spridning över hela landet.

Uppdraget att erbjuda samtalsstöd startade den 1 september 2020 och fram till och med den 31 oktober 2024 har totalt 792 adopterade fått samtalsstöd (776 internationellt adopterade och 16 nationellt adopterade).¹

Uppdraget att erbjuda samtalsstöd till adoptivföräldrar startade 28 september 2022. Fram till och med 31 oktober 2024 har totalt 136 adoptivföräldrar fått samtalsstöd (133 föräldrar internationell adoption och 3 föräldrar nationell adoption).

Individer söker samtalsstöd av flera olika, och ofta kombinerade, anledningar. Vanliga orsaker till stödbehovet bland de adopterade är allmän rådgivning, olika former av psykisk ohälsa, hög psykosocial belastning, relationsproblem, stress samt utmaningar i föräldraskapet. Vanliga orsaker till stödbehovet hos adoptivföräldrar anges vara svårigheter i anknytningsprocessen, postadoptionsdepression, hantering och bemötande av barnet samt hantering av egna känslor som adoptivförälder.

Leverantören har under året följt upp stödet genom SRS (Session Rating Scale) och ORS (Outcome Rating Scale) som bland annat mäter kvalitet och deltagarens psykiska välbefinnande. Återkoppling har samlats in vid särskilda veckor under våren och hösten. Uppföljningarna visar att de allra flesta som tagit del av samtalsstödet haft en positiv upplevelse av stödet och att det varit effektivt och gynnat deltagarnas välbefinnande.

MFoF bedömer att samtalsstödet har kunnat erbjudas i enlighet med uppdragsbeskrivningen och att samtalsstödet tillgodoser vissa av de behov som målgrupperna kan ha. MFoF anser att samtalsstödet behöver vara långsiktigt och kontinuerligt för att adopterade och adoptivföräldrar på ett bra sätt ska kunna tillgodogöra sig stödet och dra nytta av det utifrån den enskildes livssituation. MFoF ser också behov av att kompetens, stöd och vård utvecklas och erbjuds för att möta mer omfattande behov hos målgruppen. Myndigheten ser även andra områden som behöver utredas vidare, exempelvis de önskemål som adopterades föreningar framfört för att bättre möta adopterades och adoptivföräldrars behov samt stöd till individer med en adopterad förälder, då efterfrågan om stöd till dessa förekommer i allt högre grad. Dessa är frågor som myndigheten hoppas att Adoptionskommissionens utredning kommer att uppmärksamma och att det i sin tur leder till att stödet till adopterade och adoptivföräldrar utvecklas i Sverige. MFoF anser att det vore rationellt och effektivt att bygga vidare på de erfarenheter och kunskaper om stöd inom internationell adoption som myndigheten har.

¹ Bland de 792 individerna finns 9 personer som återkommit för stöd under flera år med mycket glea samtalskontakter. Dessa kan vara inräknade fler än en gång i det totala antalet.

Beskrivning av uppdraget

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2024 MFoF i uppdrag² att tillhandahålla adoptionsspecifikt, professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Stödet ska, enligt uppdraget, vara ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården och erbjudas både individuellt och i grupp. Stödet ska delvis kunna ges utanför ordinarie kontorstid och organiseras så att det uppnår en så bra kvalitet och tillgänglighet som möjligt. Myndigheten ska också aktivt sprida information om stödet till målgrupperna.

Uppdraget ska genomföras under 2024. Efter en ändring av regleringsbrevet³ för budgetåret 2024 ska en slutredovisning lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) den 18 december 2024. Redovisningarna ska innehålla en redogörelse för de vanligaste orsakerna till stödbehovet, typ av stöd, antal enskilda individer som använt sig av tjänsten samt hur mottagarna upplevt stödet. Redovisningen ska i dessa olika kategorier vara köns- samt åldersindelad.

Adoptionsspecifikt stöd

I arbetet med uppdraget har MFoF tolkat begreppet *adoptionsspecifikt stöd* som individuellt bedömda insatser riktade till adopterade för att tillgodose behov som på olika sätt kan härledas till omständigheter kopplade till adoptionen eller tiden före. Behoven behöver inte vara specifika för just adopterade men omständigheterna och erfarenheterna är det. Adoptionsspecifikt stöd och rådgivning är också av vikt för adoptivföräldrar, såväl inför som efter adoptionen.

² Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd S2023/03257 (delvis)

³ Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd S2024/02006

Bakgrund och utgångsläge

Adopterades rätt till stöd är reglerad i både svensk lag och i internationella konventioner.⁴ Antalet internationella adoptioner minskar i såväl Sverige som i resten av världen. Internationellt adopterade är inte någon enhetlig grupp men gemensamt på gruppnivå är att de alla har erfarenheter av tidiga separationer från sina ursprungsföräldrar. MFoF har i tidigare sammanhang, exempelvis i föregående del- och slutrapporter för samtalsstödet, beskrivit att svensk och internationell forskning visar att internationellt adopterade på flera sätt är mer sårbara än andra.⁵ Psykosocialt stöd kan därför vara ett livslångt behov hos den adopterade under dennes olika livsfaser. Det innebär att kunskap om adoptionsspecifika behov behöver finnas hos olika aktörer vid olika tidpunkter i den adopterades liv, både inom hälso- och sjukvård och inom socialtjänst. Detta gör det svårare för yrkesverksamma inom kommuner och regioner att upprätthålla nödvändig kompetens och kapacitet inom adoptionsområdet.

Under 2022 genomförde Socialstyrelsen, på uppdrag av regeringen, en kartläggning och analys av det stöd och de insatser som erbjuds till adopterade och adoptivföräldrar.⁶ Arbetet skedde i samverkan med MFoF. Resultatet av kartläggningen visade att kunskap om adoptionsspecifika behov delvis saknas inom främst hälso- och sjukvården. Kartläggningen visade också att stödet från socialtjänsten inte är likvärdigt i landet utan behöver utvecklas, exempelvis saknas i stor utsträckning uppföljning och stöd efter en adoption. Ofta uppmärksammas behoven först i skolan, eller senare i tonåren. Kartläggningen visade sammantaget att det stöd och de insatser som erbjuds till adopterade och deras adoptivföräldrar inte möter de faktiska behoven.

MFoF har sedan 2020 haft i uppdrag att genomföra stödjande insatser inom området internationella adoptioner. Dels i form av stöd i samband med ursprungssökning, dels genom att tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade som ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården. Sedan 2022 omfattar samtalsstödet även adoptivföräldrar.

MFoF är en av de 26 medverkande myndigheter som arbetat fram förslaget till en ny och långsiktig strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har lett och samordnat detta arbete. I förslaget har MFoF synliggjort vikten av ett väl fungerande universellt föräldraskapsstöd som skyddsfaktor. MFoF har även pekat ut gruppen internationellt adopterade och beskrivit att det på gruppnivå finns en ökad förekomst av psykisk ohälsa och suicid bland denna grupp, som därför behöver erbjudas förebyggande stöd och åtgärder för att tidigt upptäcka psykiska besvär.

Sammantaget har olika insatser och aktiviteter för att ytterligare stärka och utveckla adoptionsspecifikt stöd pågått de senaste åren, och pågår fortfarande. Att utreda behov av adoptionsspecifikt stöd, föreslå vilka hjälp- och stödinsatser som bör erbjudas samt hur dessa bör organiseras är också en viktig del i Adoptionskommissionens pågående utredning. Utredningen kartlägger och analyserar hur regelverk, organisering och processer inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet har fungerat fram till idag.⁷

4 Med adopterade avses i denna rapport genomgående internationellt adopterade om inte annat skrivs.

5 Hälsa och sociala livsvillkor hos internationellt adopterade i vuxen ålder. Rapport från CHES och Karolinska Institutet i samarbete med institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet på uppdrag av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). Anders Hjern och Bo Vinnerljung, 2022.

6 Hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten möter adoptionsspecifika behov hos adopterade. Kartläggning och analys. Socialstyrelsen, 2022-3-7809.

7 Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt (dir. 2021:95)

Genomförande

Målgrupp och avgränsningar

Samtalsstödet till adopterade har erbjudits till individer som är minst 15 år gamla och är internationellt eller nationellt adopterade. En förutsättning för stödet är att personen är svensk medborgare och adopterad inom landet eller internationellt adopterad till Sverige. Samtalsstödet till adoptivföräldrar har omfattat både de som adopterat nationellt och internationellt, oavsett om adoptionen nyligen genomförts eller om stödet efterfrågats av adoptivföräldrar med vuxna barn. Bedömningsgrunder för dessa avgränsningar har beskrivits mer detaljerat i tidigare delrapport.⁸

Den enskilde har erbjudits maximalt ett samtal per vecka och det har inte varit möjligt att få individuella samtal och samtidigt delta i gruppsamtal. Det har inte funnits något maximalt antal individuella samtal, utan tillgång till resurser för uppdraget tillsammans med den enskildes behov har styrt omfattningen av samtalsstödet. Gruppsamtalen har bestått av sex stycken träffar utifrån olika teman. Stödet har varit kostnadsfritt.

Samtalsstödet ska enligt uppdraget vara ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården. Det innebär att personer med behov som bedömts vara mer omfattande än det samtalsstödet kunnat erbjuda har hänvisats vidare till ordinarie hälso- och sjukvård.

Upphandling av leverantör

Myndigheten valde att under 2022 upphandla en leverantör av adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Myndighetens arbete inför upphandlingen och kravställning i densamma har beskrivits detaljerat i tidigare delrapport.⁹ Därefter har avtalet förlängts till att även gälla under 2024. Leverantör av det upphandlade samtalsstödet har varit Apoteksgårdens Kognitiva Center AB.

Kommunikationsinsatser

I uppdraget har ingått att MFoF aktivt ska sprida information om samtalsstödet till målgrupperna. MFoF har riktat information om stödet direkt till målgrupperna samt till yrkesverksamma och andra som kan tänkas komma i kontakt med målgrupperna. Information om stödet har till exempel delats via nyhetsbrev till myndighetens prenumeranter samt till adoptionsorganisationer, adopterades föreningar och nätverk för adoptivfamiljer som i sin tur uppmuntrats att förmedla möjligheten till samtalsstöd vidare.

Information om samtalsstödet finns på myndighetens webbplats och personer som vänt sig till MFoF för att få stöd vid ursprungssökning har även fått information om möjligheten till samtalsstöd. Information om samtalsstödet har även förmedlats inom ramen för myndighetens uppdrag att utgöra en nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner. Myndigheten har dessutom informerat om stödet vid olika konferenser och möten samt vid de årliga Socialchefsdagarna och Socionomdagarna - och i år även i samband med Mänskliga Rättighetsdagarna. Information om samtalsstödet finns även på webbplatser som 1177 Vårdguiden och UMO.se som är en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år.

⁸ Delrapport. Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar, Januari 2023 (Dnr 2022-308)

⁹ Delrapport. Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar, Januari 2023 (Dnr 2022-308)

Under hösten 2023 genomförde MFoF en kampanj via sociala medier (Instagram och Facebook). Dessa annonser riktades till adoptivföräldrar och adopterade och utformades för att särskilt uppmärksamma adopterade män om stödet. MFoF:s webbstatistik visar under kampanjtiden en kraftfull ökning av besök till myndighetens webbsida om samtalsstödet, från i genomsnitt 10 besök per dag till cirka 100 besök dagligen. Apoteksgården märkte under samma period en ökad kontaktfrekvens.

Sammanfattningsvis har myndigheten använt en utvald mix av kanaler för att nå adopterade och adoptivföräldrar med informationen om samtalsstödet, men även yrkesverksamma som möter denna målgrupp i sin profession.

Samtalsstödet form och innehåll

Samtalsstödet har utförts av sju legitimerade psykoterapeuter och en legitimerad psykolog. Samtalen har skett via telefon, digitala möten eller fysiska besök på mottagningen. Att samtalsstödet erbjudits i olika former gör att det varit tillgängligt oberoende var i landet den enskilde befunnit sig.

Samtalsstödet har innefattat individuella, psykoterapeutiska stödsamtal till adopterade, individuella stödsamtal till adoptivföräldrar, gruppsamtal med adopterade samt gruppsamtal med adoptivföräldrar. Samtalsstödet har varit flexibelt och individanpassat för att möta olika behov och teman som efterfrågats.

Stödsamtalen till adopterade har använt ett flertal metoder, med fokus på att förstå anknytningsmönster, känsloreglering, hantering av affekter och emotioner, traumatisk sorg, ångesthantering, identitetsförståelse, separation och samvetsstress. Målet har varit att hjälpa adopterade att bearbeta komplexa, känslomässiga frågor kopplade till sin identitet och sina livserfarenheter. De allra flesta har önskat individuella samtal och en längre regelbunden kontakt med samma terapeut. Vanligast har varit kontakt var 14:e dag med boostersamtal en gång i månaden inför utslussning. I enstaka fall har det krävts samtal varje vecka. Av de 173 som har sökt stöd under 2024 har 20 adopterade hänvisats vidare till annan vård.

Gruppträffar för adopterade har genomförts digitalt och bestått av sex träffar varannan vecka. Innehållet har baserats på deltagarnas egna önskemål och har i hög grad reflekterat de teman som återkommit i de individuella samtalen, såsom anknytning, identitetsutveckling och känslomässig bearbetning. Dessa samtal har gett deltagarna en känsla av gemenskap och möjlighet att spegla sig i andra med liknande erfarenheter. Under perioden har det sammanlagt genomförts tre samtalsgrupper för adopterade.

Adoptivföräldrar som tagit emot stödet har oftast önskat kontakt var tredje vecka. Det har varit få samtalsgrupper för föräldrar då de flesta önskar individuell kontakt. Under perioden har det genomförts en samtalsgrupp för adoptivföräldrar. Stödsamtalen med adoptivföräldrar har haft ett familjeterapeutiskt förhållningssätt och fokuserat på föräldrarnas specifika utmaningar, såsom att förstå barns utveckling och adoptivbarns unika behov. Vanliga teman har också varit hur samhällets stödresurser kan bidra, känsloreglering, samspelet mellan föräldrar och barn, samt hur föräldrar kan stärka det som fungerar i familjen. Behovet av kunskap om trauma och hur det påverkar barns utveckling har varit ett återkommande ämne, då både barn och föräldrar ofta beskriver liknande känslor av otillfredsställda behov inom familjen.

Vanliga orsaker till stödbehov

Leverantören av samtalsstödet har beskrivit att vanliga orsaker till stödbehovet bland de adopterade har varit allmän vägledning/rådgivning, olika former av psykisk ohälsa, hög psykosocial belastning, relationsproblem, stress samt utmaningar i föräldraskap. Diskriminering/mobbing och samarbetsproblem har varit andra vanliga orsaker liksom sökandet efter ursprung och identitet samt hantering av NPF-diagnoser.

Vanliga orsaker till stödbehovet hos adoptivföräldrar har beskrivits vara svårigheter i anknytningsprocessen, postadoptionsdepression, hantering och bemötande av barnet som kan vara traumatiserat, hantering av egna känslor som adoptivförälder. Men de har även sökt kunskap om barns utveckling och adoptivbarns särskilda behov.

Uppföljning

Under tidigare uppdragsperiod följdes samtalsstödet upp genom en webbenkät till samtliga som tagit del av stödet. Från 2022 har utföraren använt SRS (Session Rating Scale) och ORS (Outcome Rating Scale) som fokuserar på att mäta specifika aspekter som sessionens kvalitet (t.ex. relation, mål, metod) och deltagarens psykiska välbefinnande. Till en början samlades återkoppling in efter varje enskild session men från och med 2023 har de övergått till att använda SRS och ORS under särskilda veckor under våren och hösten.

Utvärderingen genomfördes hos både adopterade och adoptivföräldrar genom enkäter före och efter samtalsstödet, både individuellt och i grupp, samt genom kommentarer från deltagarna. Resultaten visade överlag hög tillfredsställelse med stödet, särskilt när det gäller relationen med terapeuter och samtalsmetoderna. Deltagarna lyfte fram stödet som mycket viktigt för deras välmående och relationshantering, samt att de upplevde samtalen som relevanta för att förstå och bearbeta adoptionens unika känslomässiga utmaningar. Individuell utveckling och förbättrad relationell tillfredsställelse var också tydliga positiva effekter, särskilt hos äldre deltagare och kvinnor. Många uppskattade de konkreta verktygen som stödpersonen erbjöd och betonade betydelsen av terapeuternas adoptionsspecifika kompetens. Föräldrarnas kommentarer indikerade att stödet stärkte deras förmåga att bemöta sina barns känslomässiga behov och att relationerna med deras barn förbättras. Vissa deltagare önskade mer struktur och ansikte-mot-ansikte-möten samt efterfrågade flexibilitet i samtalstiderna.

Gruppdeltagarna beskrev samtalen som en trygg och stödjande miljö där de kunde dela erfarenheter med andra i liknande situationer, vilket förstärkte deras känsla av gemenskap och tillhörighet. Dessa teman pekar på att stödet upplevdes som meningsfullt och att deltagarna såg det som en central del i att hantera adoptionens komplexa aspekter, både emotionellt och praktiskt.

Leverantörens reflektioner

Leverantören, Apoteksgårdens Kognitiva Center AB, har i tidigare redovisningar beskrivit deras erfarenheter och reflektioner och dessa sammanfattas inledningsvis. Senare beskrivs de reflektioner som leverantören har från året.

Leverantören beskriver att många adopterade delat liknande erfarenheter och svårigheter, exempelvis en inre upplevelse av ensamhet och en rädsla för att bli lämnad. Det är vanligt att uppleva svårigheter i nära relationer på olika sätt. Många har också upplevt rasism och rasifiering i olika former. För att försöka förstå orsakerna till den förhöjda risken för psykisk ohälsa som finns hos adopterade menar leverantören att det behövs en förståelse för komplexiteten i att vara adopterad. Det finns multipla sårbarhetsfaktorer som verkar vara inbördes förstärkande och vidmakthållande. Något som inte går att bortse från är det mest grundläggande: Att vara adopterad innebär att man har varit med om ett anknytningsbrott. Många adopterade har beskrivit att de har utvecklat så kallade copingstrategier för att vara till lags, vara duktig, undvika kritik och sätta andras behov före sina egna.

Bland adoptivföräldrar som sökt stöd finns gemensamma utmaningar. Leverantören beskriver exempelvis att adoptivföräldrar kan ha behov av att själva arbeta med de känslor som väcks inom dem när de ser sitt adoptivbarn slita med starka känslor. Många adoptivföräldrar känner sig väldigt ensamma i sitt föräldraskap och får inte sina behov tillgodosedda. Något som framkommer hos både adopterade och adoptivföräldrar är svårigheter med anknytning, svårigheter att knyta kontakt och utveckla en god relation. Leverantören beskriver att de ser att det inte räcker med att bara få hjälp den första tiden efter adoptionen utan att det behövs mer stöd till familjen även senare.

Nya teman och akutstöd

Under 2024 har leverantören sett några nya och andra växande teman i samtalsstödet. Ett framväxande tema för adoptivföräldrar har varit att de söker stöd för postadoptionsdepression, hjälp för att hantera känslor av nedstämdhet, utmattning och känslomässig distans efter adoptionen. Ett annat tema för adoptivföräldrar är utmaningar att hantera sina barns intensiva känslouttryck och relationella svårigheter. Många adoptivföräldrar upplever att deras barn pendlar kraftigt mellan närhet och avståndstagande, vilket kan leda till påfrestande och komplexa relationer i familjen. Adoptivföräldrar beskriver också relationella och äktenskapliga svårigheter som kan uppstå till följd av de utmaningar det specifika föräldraskapet till ett adopterat barn innebär.

Teman som under året framkommit i samtalsstödet för adopterade är bland annat de komplexa känslor som kan uppstå när det finns både adopterade och biologiska barn i samma familj. Uppmärksamheten i media om stulna barn inom internationella adoptioner har lett till att fler adopterade, som tidigare levt stabila liv utan känslomässiga störningar, nu söker samtalsstöd. Informationen har väckt djupt rotade frågor om identitet, ursprung och tillhörighet som många adopterade tidigare inte konfronterats med. Ytterligare ett växande behov som leverantören observerat är behov av akutstöd under de adopterades pågående ursprungsresor. Dessa resor är både spännande och omvälvande, men de kan även väcka komplexa och svåra känslor, där behovet av akut krisstöd kan uppstå.

De har även sett att individer som har en förälder som är adopterad i allt högre grad efterfrågar stöd för att förstå sin egen och sina föräldrars bakgrund. Denna generation står inför frågor som inte bara handlar om deras föräldrars ursprung, utan även om deras egen identitet och hälsa. De omfattas idag inte som målgrupp för samtalsstödet.

Utmaningar med gruppsamtal

Leverantören beskriver att det fortsatt är utmanande att starta upp gruppsamtal för både adopterade och adoptivföräldrar. Majoriteten uttrycker en preferens för enskilda samtal, vilket har påverkat möjligheten att skapa fler grupper. De har också upptäckt att nästan alla deltagare behöver fortsatta enskilda samtal efter att gruppen avslutats. Gruppdiskussionerna kan väcka känslor och de enskilda samtalen ger en möjlighet att bearbeta dessa i efterhand. En annan utmaning är avhoppet – tre personer hoppade av vårens grupp och två hoppade av höstens grupp. Detta betonar behovet av att starta grupper med tillräckligt många deltagare från början, så att avhopp inte påverkar gruppdynamiken alltför mycket.

Det förekommer att leverantören mött individer som är djupt missnöjda och arga, även om detta har minskat avsevärt. Detta skapar särskilda utmaningar. Det kan tex vara kritik mot att terapeuten inte är adopterad eller en bredare frustration över livssituationen som adopterad. Även när de får möjlighet att möta en terapeut med liknande bakgrund, kan det vara svårt att uppnå nöjdhet. Upplevelsen av att vara missförstådd är så djup att den kan blockera möjligheten att ta emot stöd, oavsett terapeutens erfarenhet.

Uppgifter om deltagarna

Samtalsstöd till adopterade

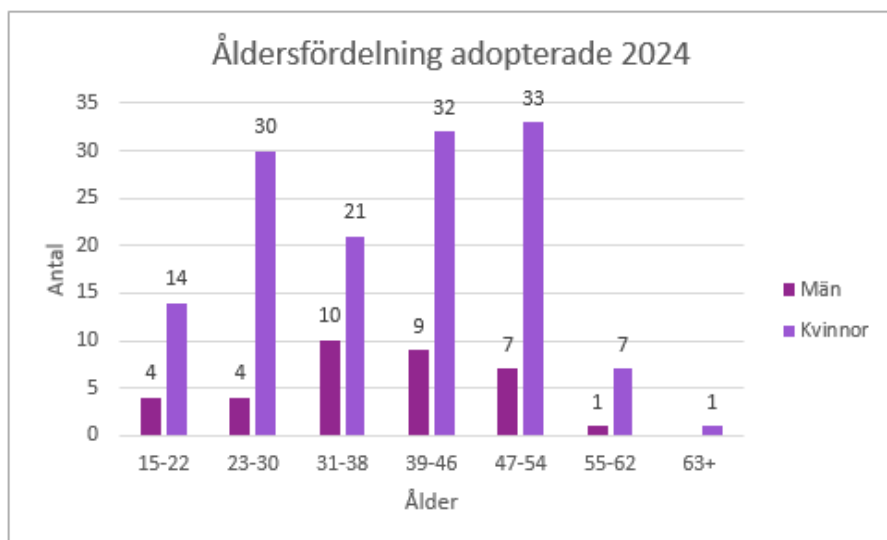
Under 2024 (till och med den 31 oktober) har 173 adopterade fått adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd, 80 procent av dessa är kvinnor (138 kvinnor och 35 män).

I genomsnitt har varje individ fått samtalsstöd vid ungefär 6,8 tillfällen. Genomsnittligt antal kontakter för adopterade kvinnor är 6,7 och för adopterade män 7,1. 171 individer har internationell adoptionsbakgrund och 2 är adopterade inom Sverige.

Tabell 1: Antal adopterade som tagit del av samtalsstödet under 2022 - 2024. Anges könsuppdelat i antal och andel (procent).

	Antal	Varav kvinnor	Varav män
2022	180	146 (81%)	34 (19%)
2023	170	133 (78%)	37 (22%)
2024 (till 31 oktober)	173	138 (80%)	35 (20%)
Totalt	523	417 (80%)	106 (20%)

Diagram 2: Ålder och könsfördelning bland adopterade som tagit del av samtalsstödet 2024 (till 31 oktober 2024).

Den 31 oktober 2024 hade 96 adopterade ett pågående samtalsstöd, 73 kvinnor och 23 män. 8 adopterade stod i kö för att få samtalsstöd.

Uppdraget att erbjuda samtalsstöd startade den 1 september 2020 och fram till och med den 31 oktober 2024 har totalt 792 adopterade fått samtalsstöd (776 internationellt adopterade och 16 nationellt adopterade).¹⁰ Bland de som fått stöd finns en geografisk spridning över hela landet.

Samtalsstöd till adoptivföräldrar

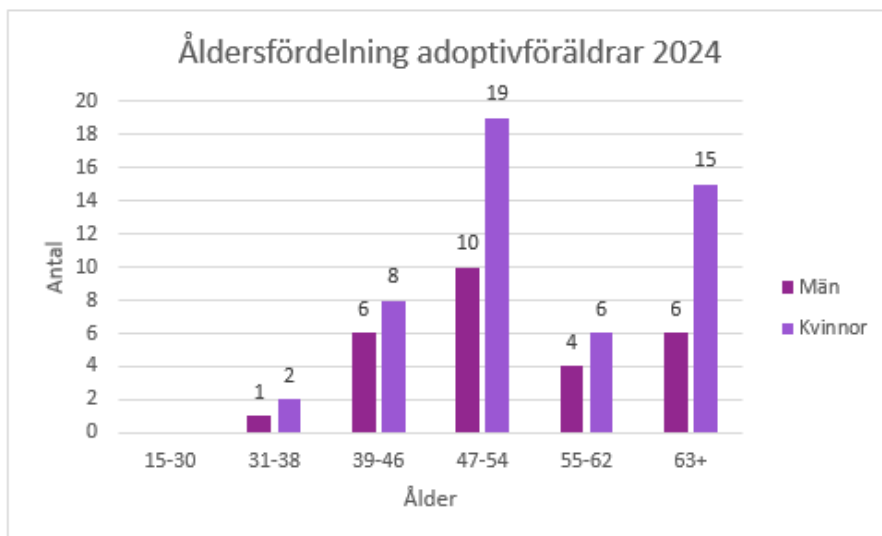
Under 2024 (till och med den 31 oktober) har 77 adoptivföräldrar fått adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd, en majoritet av dessa är kvinnor (65 procent). Det rör sig om 50 kvinnor och 27 män.

I genomsnitt har varje individ fått samtalsstöd vid ungefär 4,7 tillfällen. Genomsnittligt antal kontakter för kvinnor är 4,8 och för män 4,4. 74 adoptivföräldrar har adopterat internationellt och 3 nationellt.

Tabell 2: Antal adoptivföräldrar som tagit del av samtalsstödet under 2022 - 2024. Anges könsuppdelat i antal och andel (procent).

	Antal	Varav kvinnor	Varav män
2022 (start 28 september)	16	11 (69%)	5 (31%)
2023	43	30 (70%)	13 (30%)
2024 (till 31 oktober)	77	50 (65%)	27 (35%)
Totalt	136	91 (67%)	45 (33%)

Diagram 3: Ålder och könsfördelning bland adoptivföräldrar som tagit del av samtalsstödet 2024 (till 31 oktober 2024).

¹⁰ Bland de 792 individerna finns 9 personer som återkommit för stöd under flera år med mycket glesa samtalskontakter. Dessa kan vara inräknade fler än en gång i det totala antalet.

Den 31 oktober 2024 hade 30 adoptivföräldrar ett pågående samtalsstöd, 19 kvinnor och 11 män. 2 adoptivföräldrar stod i kö för att få samtalsstöd.

Uppdraget att erbjuda samtalsstöd till adoptivföräldrar startade den 28 september 2022 och fram till och med den 31 oktober 2024 har totalt 136 adoptivföräldrar fått samtalsstöd (133 som adopterat internationellt och 3 som adopterat nationellt) Bland de som fått stöd är det en geografisk spridning i hela landet.

Jämställdhetsanalys

Fler kvinnor än män har nyttjat samtalsstödet under 2024, både bland adopterade och bland adoptivföräldrar. Andelen kvinnor bland adopterade är 80 procent och andelen män 20 procent. För adoptivföräldrar är fördelningen kvinnor och män 65 respektive 35 procent. Skillnaden mellan män och kvinnor kan jämföras med könsfördelningen för samtliga personer som adopterats internationellt till Sverige, där andelen kvinnor är 55 procent och andelen män 45 procent¹¹.

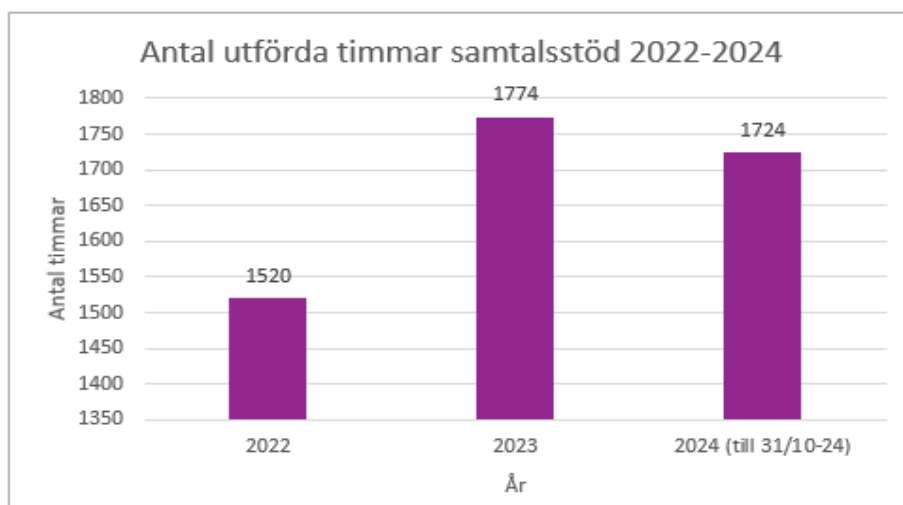
Som tidigare beskrivits är olika former av psykisk ohälsa en vanlig orsak till att samtalsstödet söks. Generellt finns en tendens hos män att i lägre utsträckning än kvinnor söka vård och stöd vid ohälsa. En förklaring till detta kan vara normer kring kön. I myndighetens inriktning för jämställdhetsarbetet för 2022 - 2025 har MFoF prioriterat fyra områden, bland annat jämställt stöd. Jämställt stöd handlar om att förstå och försöka korrigera den sneda könsfördelningen bland sökande till samtalsstödet och stöd vid ursprungssökning. MFoF har arbetat med särskilda kommunikationsinsatser för att nå fler män med information om att stödet finns. Även om det är svårt att med säkerhet påvisa om dessa insatser gett något resultat så visar 2024 en liten ökning av andelen män hos adoptivföräldrar som tagit del av stödet jämfört med tidigare år. Förutom att könsskillnaderna ska minska, är ett av målen för arbetet med jämställt stöd att både män och kvinnor upplever stödet som relevant. Utifrån myndighetens kontakter med enskilda samt genom de uppföljningar som gjorts ses ingen generell skillnad i hur män eller kvinnor upplevt stödet.

¹¹ SCB:s befolkningsdatabas

Antal timmar samtalsstöd

Efterfrågan av samtalsstödet har ökat från och med 2023 jämfört med tidigare år. En delförklaring kan vara att fler adoptivföräldrar sökt stöd i större omfattning 2023 och 2024, jämfört med 2022 då målgruppen utökades. Antalet totalt utförda samtalstimmar för 2024 förväntas överstiga föregående år. Under inledningen av 2024 var det en hög efterfrågan vilket myndigheten bedömer vara en följd av de kommunikationsinsatser som genomfördes under hösten 2023. Adoptionsområdet har också uppmärksammats mycket i media under året, vilket också kan ha ökat efterfrågan, samt att kännedom om möjligheten till samtalsstöd ökat med tiden.

Diagram 1: Antal utförda timmar samtalsstöd, 2022 - 2024. Antal utförda timmar samtalsstöd redovisas per helår för 2022 och 2023 och för 2024 fram till 31 oktober.

Sammanfattande slutsatser

Antalet internationella adoptioner minskar i Sverige liksom i övriga världen. Att antalet adoptioner minskar betyder dock inte att behoven av stöd avtar i samma omfattning. Det har genomförts ungefär 60 000 internationella adoptioner till Sverige och sammantaget har barn adopterats från de flesta länder i världen. Eftersom adoption ska ses som en livsprocess kan behov av psykosocialt stöd finnas hos den adopterade under olika livsfaser. Trots forskning och befintliga kunskaper och erfarenheter om adopterades behov visar bland annat Socialstyrelsens kartläggning att stödet till adopterade inte är likvärdigt i landet och att det saknas en helhetsbild av hur adoptionsspecifika behov kan mötas för att främja både fysisk och psykisk hälsa.

Samtalsstödet tillgodoser ett behov

MFoF har, sedan samtalsstödet började erbjudas 2020, på olika sätt följt upp stödet. Uppföljningarna visar att de flesta som tagit del av samtalsstödet haft en positiv upplevelse av stödet samt att det bland annat har varit effektivt och gynnat deltagarnas välbefinnande. MFoF anser att samtalsstödet har kunnat erbjudas i enlighet med uppdragsbeskrivningen och bedömer att samtalsstödet tillgodoser vissa av de behov som målgrupperna kan ha.

Sedan uppdraget att tillhandahålla samtalsstöd påbörjades april 2020 har 792 adopterade och 136 adoptivföräldrar tagit del av stödet. Under 2024 har efterfrågan av stöd ytterligare ökat jämfört med tidigare år. Detta kan ha flera orsaker: Det kan vara en kombination av de kommunikationsinsatser som genomförts och kännedomen om möjlighet till samtalsstöd ökat med tiden hos adopterade och adoptivföräldrar. Under året har också internationell adoption uppmärksamats i media en hel del vilket också gjort att det blivit mer fokus och diskussion kring ämnet. Det är möjligt att det lett till att fler upplevt ett behov av samtalsstöd, fått kännedom om samt sökt sig till stödet.

Behov av långsiktighet och kontinuitet i stödformen

Myndigheten har sedan 2020 erbjudit samtalsstöd genom tidsbegränsade uppdrag. Det har funnits en oro bland de som tagit del av stödet att detta ska upphöra. Det är viktigt att tilldelade resurser räcker för att tillhandahålla stödet då målgruppen utökats och efterfrågan av samtalsstöd ökar. Om det fanns en mer långsiktig finansiering för stödet skulle det kunna organiseras på ett kontinuerligt sätt så att adopterade och adoptivföräldrar även fortsättningsvis kan tillgodogöra sig stödet.

Området är relativt litet men komplext. MFoF ser behov av en stabil och hållbar lösning med långsiktigt och systematiskt kunskapsbyggande och långsiktig förvaltning. Andra lösningar än upphandling bör övervägas inklusive att den här funktionen placeras permanent hos MFoF. För detta behövs vidare utredning.

Behov av utökat stöd vid psykisk ohälsa

En vanlig orsak till att adopterade sökt samtalsstödet är olika former av psykisk ohälsa. Många som tagit del av det adoptionsspecifika samtalsstödet har önskat att det också ska omfatta behandling. Eftersom samtalsstödet är ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården, har 20 adopterade hänvisats vidare till annan vård efter första samtalet under 2024. Det är en uppåtgående kurva jämfört med den föregående tvåårsperioden då totalt 21 individer hänvisades vidare. Att erbjuda behandling har inte varit en del av uppdraget men myndigheten anser att det behövs en aktör i samhället som stärker upp en sådan typ av vård. Studier har visat att det på gruppnivå finns

en ökad förekomst av psykisk ohälsa och suicid bland internationellt adopterade. MFoF har i olika sammanhang framfört att det därför finns behov av att kompetens, stöd och vård utvecklas för att möta detta.

Fortsatt arbete och MFoF:s roll

Det finns även andra områden som behöver utredas vidare för att bättre möta adopterades och adoptivföräldrars behov av stöd. Adopterades föreningar har bland annat framfört önskemål om att ta bort preskriptionstiden för människorov och liknande brott mot barn, att dokument/personakter ska förvaras av staten, en kostnadsfri DNA-testning för alla adopterade samt en statlig DNA-databas samt ett nationellt center med samlad specialistkompetens som kan erbjuda olika former av stöd till både nationellt och internationellt adopterade.

Leverantören av samtalsstödet har uppmärksammat att individer som har en adopterad förälder i allt högre grad efterfrågar stöd för att förstå sin egen och sina föräldrars bakgrund. Denna generation står inför frågor som inte bara handlar om deras föräldrars ursprung, utan även om deras egen identitet och hälsa. Det har även förekommit att individer som har en adopterad förälder efterfrågat stöd vid ursprungssökning. Det behöver övervägas om olika former av stöd även ska omfatta individer med en adopterad förälder. Dessa frågor hoppas myndigheten att Adoptionskommissionens utredning kommer att uppmärksamma och att det i sin tur leder till att stödet till adopterade och adoptivföräldrar utvecklas i Sverige.

MFoF anser att det vore rationellt och effektivt att bygga vidare på de erfarenheter och kunskaper om stöd inom internationell adoption som myndigheten har. MFoF:s roll skulle kunna utvecklas utifrån myndighetens erfarenheter och kunskaper om internationella adoptioner, rollen som centralmyndighet för internationella adoptioner, samt som kunskapsmyndighet inom internationella adoptioner såväl som familjerätt och föräldraskapsstöd. Förutom uppdraget att tillhandahålla samtalsstöd erbjuder även myndigheten stöd vid ursprungssökning samt utgör en nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner. Att samla uppdragen hos MFoF skapar stora möjligheter till synergier och en samlad bas för kunskapsförvaltning och ett effektivt stöd.